

**- المختصر المفيد للمسلم الجديد
الإصدار الأخير (4-5-1443 هـ)
[Ekitabo] ekifunze ekigasa
omusiraamu omupya**

[Ekitabo] ekifunze ekigasa omusiraamu omupya

Kitegekeddwa

Muhammad Al-Shihriy

1441 - 2020

Kulw'erinnya lya Allah Omusaasizi ennyo ow'ekisa ekingi

Ennyanjula

Mazima amatendo ga Allah, tumutendereza era yye gwetwesigamira era gwetusaba okusonyiyibwa, era twekingiriza ne Allah okuva eri obubi bw'emyoyo gyaffe n'okuva eri [obubi bw'] emirimu gyaffe emibi, oyo yenna Allah gwaba alunjamizza teri ayinza kumubuza ate negwaba abuzizza teri ayinza kumulunjamya, era nkakasa nti tewaliiwo kisiinzibwa okujjako Allah yekka awatali kumugattako, era nkakasa nti mazima Muhammad muddu we era mubaka we.

Oluvannyuma lw'ebyo byonna:

Allah owa waggulu yawa omwana adaamu ekitiibwa era namusukkulumya ku bitonde bye ebisiinga obungi, yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾

{Mazima Twawa ekitiibwa Omuntu} [Surat al-Israa: 70]. Era Allah yayongera okuwa ekitiibwa ekibiina kino; n'akitumira asiinga obulungi muba nabbi be; era nga ye Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere kuyye, era nabassizza ekisiinga obulungi mu bitabo bye; nga nayo ye Kulaani eyekitiibwa, era nabasiimira eddini esinga ekitiibwa nga bwe Busiraamu. yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ
وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

{Mmwe kibiina ekisinga obulungi ekyaggirwayo abantu, mukubiriza okukola empisa nemuziyiza okukola ebibi, era nga mukkiriza Katonda. singa ab'aweebwa ekitabo bakkiriza kyandibadde kirungi gyebali, (naye) abamu ku bo bakkiriza nga n'abasinga obungi bagyemu.} [Surat Al-Imraan: 97]. era mu byengera ebikulu Allah owa waggulu byawa omuntu, kwekumuwa Obusiraamu, n'okubunywererako, n'okukolera ku nnamula zaabwo n'amateeka gaabwo, era mukitabo kino ekitono(mu mpapula), ekinene mu makulu(olw'ebikirimu) ajjya kuyiga omusiraamu omupya ebimukakatako okumanya nga yakasiramuka mungeri enfunze nga kimunyonyola enfaanana n'ebitendo by'eddiini eno enkulu, okutuuka nga

abitegedde era nakolera ku nnamula zaabyo ebeera entandikwa mukunoonya okumanya n'okukuguka muyo alyooke yeyoongere okutegeera omulezi we owa waggulu , ne nnabbi we Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere ku yye; bwatyo asinze Allah ng'asinziira ku kutegeera na kumanya, era atebenkere omutima era yeyongere obukkiriza nga aseembera eri Allah n'okumusiinza,n'okugoberera sunnah / enkola ya Nabbi Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere ku yye.

era nsaba Allah oweekitiibwa ateeke omukisa mu buli kigambo ekiri mu kitabo kino, era agase nakyo obusiraamu n'abasiraamu, era akifuula ekikoleddwa kululwe, era afuula empeere yakyo nga y'abasiraamu bonna abalamu mubo n'abaafa.

era okusaasira n'emirembe bibeere ku nnabbi Muhammad, ne ku bantu b'ennyumba ye ne ba 'Sswahaaba' be bonna.

Muhammad mutabani wa Al-shaiba Al-Shihriy
2 / 11 /1441 hijria

Katonda wange ye Allah:

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

{Abange (mmwe) abantu musinze omulezi wammwe eyabatonda n'atonda n'abo abaabakulembere mulyoke mumutye mu ngeri eyannamaddala.} [Suratul Baqara: 21].

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾

{Ye Yye [Allah] Katonda Oyo awatali asinzibwa mulala (mu butuufu) wabula Yye yekka;-} [Suratul Hashr: 22]

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ۖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

{Tewali kintu nakimu kifaanana nga yye, naye Awulira, Alaba} [Surat al-Shuura: 11].

Allah ye mulezi wange era ye mulezi waabuli kintu, ye Nnannyini [bufuzi], ye Mutonzi, ye Mugabirizi, y'atambuza buli kimu.

Era y'agwanidde yekka okusinzipwa, tewali mulezi atali yye, era tewali asinzibwa mubutuufu atali yye.

Alina amannya amalungi n'ebitendo ebyawaggulu, ebyo byeeyeekakasaako yye kennyini era nevimukakasibwako nnabbi we okusaasira n'emirembe bibeere ku yye, byatuuka ku ntikko mu bujuvu n'obulungi, talina kimufaanana ate nga ye muyitirivu w'okuwulira, omuyitirivu w'okulaba.

Mu mannya ga Allah amalungi:

Omugabirizi, Omusaasizi, Omusobozi, Omufuzi,
Omuwulizi, Ow'emirembe, Omulabi,
Eyesigamwako, Omutonzi, Ow'ekisa, amalira abaddu
be, Omusonyiyi.

Omugabirizi: Avunaanyizibwa ku bigabirirwa
by'abaddu ebyo ebiyimirizaawo emitima gyabwe
n'emibiri gyabwe.

Omusaasizi: Nnyini kisa ekigazi eky'amaanyi ekyo
ekyaabuna buli kimu.

Omusobozi: Nnyini busobozi obujjuvu obwo
obutabeeramu kulemererwa yadde okukoowa.

Omufuzi: yye y'atendebwa n'ebitendo eby'amaanyi
n'okukaka n'okutambuza ensonga, Nannyini [buyinza
ku] buli kimu era alina olukusa okubikozesa.

Omuwulizi: oyo awulira byonna ebiwulirwa
eby'ekyama n'olwatu

Ow'emirembe: oyo atalina bukendeavu bwonna
yadde ekizibu oba akamogo.

Omulabi: oyo okulaba kwe okwabuna buli kimu
nebwekiba kitono kitya, nyini kumanya bintu,
omukugu mu byo, amanyi n'ebiri munda mu bbyo.

Eyesigamwako: omuyima w'ebigabirirwa
by'ebitonde, era abibeererawo mu bibiyamba, era oyo

abeererawo mikwano gye, n'abanguyiza era n'abamalira ensonga.

Omutonzi: omutandisi w'ebintu era omugungi waabyo nga talina kwalabidde.

Ow'ekisa: oyo agabirira abaddu be era abasaasira n'abawa byebasabye.

Omumalizi: oyo amalira abaddu be byonna byebeetaaga, era oyo okuyamba kwe okumala nga tewali kulala, era nga akulina teyeetaaga kulala.

Omusonyiyi: oyo ataasa abaddu be obubi bw'ebyonoono byabwe, era n'atababonereza kulw'ebyonoono ebyo.

Afumiitiriza omusiraamu ku bitonde bya Allah ebyewuunyisa n'okubyanguyiriza, era mu ebyo mulimu okulabirira ebitonde ebitono nga afaayo okubiriisa n'okubifaako ppaka lwebyetengerera, yayawukana Allah omutonzi wabyo, era oweekisa kubyo, era nemu kisaakye kubyo nti yabiteekerateekera ebibiyambako n'ebirongoosa embeera yaabyo newankubadde nga binafu nnyo.

**Nnabbi wange [ye] Muhammad okusaasira
n'emirembe bibeere ku yye:**

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

{Mazima omubaka yabajjira nga ava mu mmwe bennyini nga kimuzitoowerera nnyo ekyo ekibakaluubiriza, ng'alulunkanira ku mmwe (obbalungamya) era eri abakkiriza bonna mukwata mpola, musaasizi} [Surat al-Tawba: 128].

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

{Tetwakutuma ggwe (Nabbi Muhammad) okugyako nga oli kya kusaasira eri ebitonde (byonna)} [Surat al-Anbiyaa: 107].

Obulunngamu bwe –okusaasira n'emirembe bibeere kuye- mu kusaala

Ye muhammad mutabani wa Abdallah okusaasira n'emirembe bibeere ku yye- owenkomerero mu ba nnabbi n'ababaka, yamutuma Allah neddiini y'obusiraamu eri abantu bonna, abalage ebirungi nga n'ekisiinga obukulu ye tawhiid(okwawula Allah), era abaziyize ebibi nga n'ekisinga obubi ye shirk(okugatta ku Allah n'ebintu ebirala).

Kyatteeke okumugondera mw'ebyo bye yalagira n'okumukakasa mw'ebyo bye yayogera, n'okwewala

bye yaziyiza era n'abyekesa, era [kyatteeka] obutasinza Allah okuggyako nga bweyakola ne bweyayigiriza.

Obubaka bwe era obubaka bwa bannabbi bonna olubereberye lwe; kukoowoola kudda eri kusinza Allah yekka awatali kumugattako.

mu bitendo bye -okusaasira n'emirembe bibeere kuyye- :

Amazima, Obusaasizi, Ekisa, Obuguminkiriza, Obuzira, Obugabi, Empisa ennungi, Obwenkanya, Obwetowaze, Okusonyiwa.

Kulaani ey'ekitiibwa bigambo bya Mulezi wange

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا﴾

{Abange mmwe abantu mazima bwabajjira obubonero obwenkukunala, era nga twassa gyemuli ekitangaala ekyeyolefu (Kur'ani).} [Surat al-Nisaa: 174].

Kulaani ey'ekitiibwa bigambo bya Allah owa waggulu bye yassa ku nnabbi we Muhammad - okusaasira n'emirembe bibeere ku yye-; aggye abantu mu bizikiza okudda eri ekitangaala era abalunnamye eri ekkubo eggolokofu.

Yenna ajisoma afuna empeera ey'amaanyi, era akolera ku bulungamu bwayo, akwata ekkubo ettereavu.

Manya empagi z'obusiraamu

Yagamba -okusaasira n'emirembe bibeere kuyye- :

(بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ، شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ الْبَيْتِ).

(Obusiraamu bwazimbibwa ku mpagi ttaano: okukakasa n'okujulira nti tewali kisiinzibwa mubutuufu okujjako Allah, n'okukakasa nti Nabbi Muhammad mudduwe era mubakawe, n'okuyimirizaawo esswala (ettaano buli lunaku), n'okutoola zakkah (mu mmaali yo), n'okusiiiba omwezi gwa ramadhan, n'okulambula enyumba ya Allah ey'emizizo ('kaaba' - okukola hijja)

Empagi z'obusiraamu nsinza ez'obuwaze ezikakata ku buli musiraamu, era Obusiraamu bw'omuntu tebuba butuufu okuggyako nga ekkiririza mu bw'etteeka bwazo n'okuziyimirizaawo; kubanga Obusiraamu buzimbiddwa kuzo, y'ensonga lwaki zaayitibwa empagi z'obusiraamu.

Era empagi ezo zeezino:

Empagi esooka: Okukakasa nti tewali kisinziibwa [mu butuufu] okuggyako Allah era mazima Muhammad mubaka wa Allah.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ﴾

{N'olwekyo (Ggwe Muhammad) manya nti mazima tewali asinzibwa mubutuufu okujjako Allah} [Surat Muhammad: 19].

Era Allah n'agamba

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

{Mazima omubaka yabajjira nga ava mu mmwe mwennyini nga kimuzitoowerera nnyo ekyo ekibakaluubiriza, ng'alulunkanira ku mmwe (obbalungamya) era eri abakkiriza bonna mukwata mpola, musaasizi} [Surat al-Tawba: 128].

Amakulu g'okukakasa nti mazima tewali kisinzibwa okuggyako Allah: tewali kisinzibwa mu butuufu okuggyako Allah.

Amakulu g'okukakasa nti mazima Muhammad mubaka wa Allah: kumugondera kw'ebyo bye yalagira n'okumukakasa mw'ebyo bye yagamba, n'okwewala bye yaziyiza era n'abyekesa, era n'obutasinza Allah okuggyako nga bweyakola ne bweyayigiriza.

Empagi ey'okubiri: okuyimirizaawo esswala.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

{muyimirizeewo esswala} [Suratul Baqara: 110]

Okuyimirizaawo esswala kubeera kugiyimirizaawo mu ngeri eyo Allah owa waggulu gyeyalagira era omubaka we Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere ku yye gyeyatuyigiriza.

Empagi eyookusatu: okutoola 'zzaka'.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿وَأْتُوا الزَّكَاةَ﴾

{era mutoole 'zzaka'} [Suratul Baqara: 110]

Allah owa waggulu yalaalika e 'zzaka'; okugezesa obutuufu bw'obukkiriza bw'omusiraamu, n'olwokwebaza omulezi we kulwebyo byamugabiridde mu byengera by'emmaali, n'olwokuyamba abaavu n'abeetaavu.

Era okuwa 'zzaka' kukolebwa nakugiwa abo abagwana okugifuna.

Era nga mugabo ogw'obuwaze mu mmaali bweba erina ekigero ekyenjawulo ky'ewezezza, guweebwa ebika [by'abantu] munaana, Allah yaboogera mu Kulaani ey'ekitiibwa, mubo beebaavu n'abateesobola.

Era mu kugiwa mubaamu okutendebwa n'obusaasizi n'ekisa, n'okulongoosa empisa z'omusiraamu n'emmaali ye, n'okusiimisa emyoyo gy'abaavu n'abateesobola, n'okunyweeza ennyingo z'okwagalana n'obwasseruganda wakati w'abasiraamu

abawangaalira awamu, kyekyo lwaki omusiraamu omulongoofu agitoola n'omwoyo omusiimu era n'essanyu mu kugiwa, olwekyo ekirimu eky'okuwa essanyu abantu abalala.

Era ekigero ky'e 'zzaka' y'emmaali 2.5% mu by'obugagga ebiterekeddwa nga zzaabu ne ffeeza n'essente n'ebyamaguzi ebitegekeddwa okutundibwa n'okugulwa olw'okufunamu amagoba; bweguba nga omuwendo gwabyo gulina ekigero ekyenjawulo gwekiwezezza, ate ne wayitawo omwaka mulamba.

Era nga 'zzaka' bwekakata kw'oyo alina omuwendo ogumanyiddwa mu bisolo ebirundibwa (enjamiya n'ente n'embuzi), bwebiba birya ku muddo gwa ku ttale ebbanga ly'omwaka erisinga obunene nga nyinizo ssi yaaziriisa.

Era nabwekityo 'zzaka' ekakata mu biva mu ttaka mu birime by'empeke n'ebibala n'ebyobugagga ebyomuttaka bwebiba biwezezza ekigero eky'enjawulo.

Empagi eyookuna: Okusiiba omwezi gwa lamanzaani.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

{Abange mmwe abakkiriza mulaalikiddwa okusiiba nga bwe kwalaalikibwa kw'abo abaabakulemba mulyoke mutye Allah.} [Suratul Baqara: 110]

Lamanzaani gwe: mwezi ogwomwenda mu mwaka mu 'kalenda' y'Obusiraamu, era mwezi ogugulumizibwa abasiraamu, era gulina ekifo ekyenjawulo ku myezi gy'omwaka egisigadde, era okugusiiba gwonna yeemu ku mpagi z'obusiraamu ettaano.

Okusiiba lamanzaani kwe: kulinza Allah owa waggulu n'okweziyizaako emmere n'ebiyokunywa n'okwegatta, na byonna ebisiibulula okuva emmambya lwesala okutuusa enjuba lwegwa, obudde bwemisana obwennaku z'omwezi gwa lamanzaani ogw'omukisa.

Empagi eyookutaano: Okulamaga ku nyumba ya Allah ey'emizizo.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾

{Era Katonda Akakasa ku bantu bonna okulambula ennyumba eyo, (nga kino kikakafu) ku muntu aba asobola ekkubo erituuka gy'eri} [Surat Al-Imraan: 97].

'Hijja' oba okulamaga e Makka kubeera kw'oyo alina obusobozi obugendayo, [kikakata] omulundi

gumu mu buwangaazi, era nga nakyo: kwe kugenda ku nyumba ey'emizizo n'ebifo ebitukuvu mu Makka ey'ekitiibwa olw'okutuukiriza ensinza [za Allah] ez'enjawulo mu kiseera eky'enjawulo, era nnabbi okusaasira n'emirembe bibeere ku yye yakola 'hijja' ne ba nnabbi abalala olubereberye lwe baakola 'hijja', era Allah yalagira Ibrahim emirembe gibeere ku yye akoowoole abantu okukola 'hijja', nga Allah owa waggulu bwe yategeeza kw'ekyo mu Kulaani ey'ekitiibwa n'agamba:

(وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ)

{Era koowoola abantu baggye okukola Hijja, bagenda ku kujjira abatambuza ebigere, n'abalijjira ku nsolo enkovvu [olw'obukoowu] nga bava mu buli kkubo eryewala.} [Surat al-Hajj: 27].

Manya empagi z'obusiraamu

Era Nabbi okusaasira n'emirembe bibeere kuyye yabuuzibwa ku bukkiriza, n'agamba:

(أَنْ تَوْمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكِتَابِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمَنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ).
(Kwe kukkiriza mu Allah, ne Malayika ze n'ebitabo bye n'ababaka be n'olunaku lw'enkomerero, n'okukkiriza okugera okulungi mu kkwo n'okubi).

Empagi z'obukkiriza z'ensinza z'omutima ezikakata ku buli musiraamu, era Obusiraamu bw'omuntu tebuba

butuufu okuggyako ng'azikkirizaaamu, n'okukolera ku makulu gaazo, y'ensonga lwaki zaayitibwa empagi z'obukkiriza, Era enjawulo eri wakati waazo n'empagi z'obusiraamu: nti mazima empagi z'obusiraamu mirimu emyeyolefu omuntu agituukiriza n'ebiyungo bye, nga okwatula (shahaada) okukakasa okw'emirundi ebiri, n'esswala, ne 'zzaka', ate empagi z'obukkiriza mirimu gya mutima, omuntu agituukiriza na mutima gwe, nga: okukkiriza Allah ne ba malayika be, n'ebitabo bye, n'ababaka be.

Obwennyini bwe ekigambo bukkiriza n'amakulu gakyu: kwe kukakasa Allah mumutima okunweevu, [n'okkiririza] ne [mu] Malayika ze n'ebitabo bye n'ababaka be n'olunaku lw'enkomerero, n'okkiriza okugera [kwe] okulungi kwakwo n'okubi kwakwo, n'okugoberera buli kyeyajja nakyu omubaka okusaasira n'emirembe bibeere ku yye: mu bigambo ebiyita ku lulimi, nga ekigaambo Laa ilaaha illa Llah, n'okusoma Quran, n'okwogera ekigambo subhaanAllah, n'ekigambo laailaaha illa Llah, n'okusuuta ALllah.

n'emirimu gy'ebiyungo ebyeyolefu, nga okusaala, ne hijja, n'okusiiba... n'egyebiyungo ebitalabika ebikwatagana n'omutima nga okwagala Allah

n'okumwekeka, n'okumwesigamira, n'okukola kululwe.

Era abakugu baginyonnyola mubufunze nti: kuba kukkiriza n'omutima, n'okwatula n'olulimi, n'okukola n'ebiyuungo, yeyongera n'okukola ebirungi era ekendeera na kukola byonoono.

Empagi esooka: Okukkiriza Allah

Yagamba [Allah] owa waggulu:

(إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ)

{Abakkiriza ab'amazima beebo abakkiriza Allah}

[Surat Nuur: 62].

Tukkiriza okubaawo kwa Allah, era tukkiririza mu bw'omu bwe mu bulezi bwe, n'okusinzibwa kwe, n'amannya ge n'ebitendo bye, okukkiriza Allah kulimu bino wammanga:

Okukkiririza mu kubaawo kw'eyayawukana era owa waggulu.

Okukkiririza mu bulezi bwe eyayawukana era owa waggulu, era nti mazima ye nnyini buli kimu era ye mutonzi waabyo era ye mugabirizi waabyo, era yaatambuza ensonga zaabyo.

Okukkiririza mu kusinzibwaakwe eyayawukana, era nti mazima yye yagwana okusinzibwa yekka awatali kumugattako mu kusinza kwonna: nga mu

kusaala n'okusaba n'okweyama, n'okusala ebisolo, n'okusaba okuyambibwa, n'okwekingiriza okuva eri obuzibu, n'ensinza zonna endala.

- Okukkiririza mu mannya ge amalungi n'ebitendo bye ebyawaggulu ebyo byeyeekakasaako yye kennyini era nebibimukakasibwako nnabbi we okusaasira n'emirembe bibeere ku yye, n'okuggyawo ebyo ebitendo byeyeggyako yye kennyini [nti tabiri era tabikola] oba nnabbi okusaasira n'emirembe bibeere ku yye byeyamuggyako, era nti mazima amannya ge n'ebitendo bye byatuuka ku ntikko mu bujjuvu n'obulungi, era nti mazima tewali kimufaanana, ate nga ye muyitirivu w'okuwulira era omuyitirivu w'okulaba.

Empagi eyookubiri: okukkiririza mu ba malayika.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنَحَةٍ مَّتَنَّى وَثَلَاثَ وَرَبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

{Amatendo [amalungi] ga Katonda Omutonzi w'eggulu n'ensi, eyassaawo ba Malaika okuba ababaka, balina ebiwawaatiro bibiri bibiri n'ebisatu bisatu n'ebina bina. Ayongera mu kutondea (ekyo) ky'ayagala. Mazima Katonda muyinza ku buli kimu.} [Suratul Faatwir: 1].

Tukkiriza nti mazima ba malayika bitonde ebitalabika, era mazima bbo baddu ba Allah, yabatonda mu kitangala, era naabafuula abagonvu abakkakkamu gyali.

Era bbo bitonde byamaanyi, tewali amanyi maanyi gaabwe na muwendo gwabwe kubimalayo okuggyako Allah owa waggulu, era buli omu kubo alina ebitendo n'amannya n'emirimu Allah gyeyabawa nga gyeyawulidde ku bbo, era mubo ye Jibriil emirembe gibeere ku yye eyakwasibwa ogw'obubaka, akka nabwo okuva ewa Allah owa waggulu, okutuuka ku babaka be.

Empagi eyookusatu: okukkiririza mu bitabo

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ﴾

{Mwe mulangirire nti: 'Ffe twakkiriza Katonda asinzibwa Allah n'ekyo ekyatussibwako, n'ekyo ekyassibwa ku Ibrahiim, ne Ismail ne Isihaaka ne Yakuubu n'abaana be; n'ekyo ekyaweebwa Musa ne Isa, n'ebyo ebyaweebwa ba Nnabi (bonna) nga biva ewa Mukama Katonda Omulezi wabwe. Tewali nomu mubo gwetusosola, era ffenna ye yekka

(gwetusiramukira) gwetujeemulukukira amateeka ge.} [Surat al-Baqara: 136].

Okukakasa okunywevu nti ebitabo byona ebyassibwa okuva mu ggulu bigambo bya Allah.

Nti era mazima byassibwa kuva wa Allah ow'ekitiibwa era omusukkulumu ku babaka be, eri abaddu be n'amazima ameeyolefu.

Era Allah eyayawukana, mu kutuma kwe nnabbi we Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere ku yye eri abantu bonna, yasangulawo ne ssemateeka we (gwe yatumwa naye), zi ssemateeka ezisigadde ezaakulembera, era naafuula Kkulaani ey'ekitiibwa nga yeeyesigibwa era yeejulizibwa ebitabo ebisigadde ebyava mu ggulu, era nga ebisangulawo, era Allah yeyama okukuuma Kkulaani ey'ekitiibwa obutakyusibwa oba okwongerwamu n'okukendeezebamu, n'agamba [Allah] owa waggulu:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

{Mazima ffe twassa Qur'aani era mazima ddala ffe tujja okugikuuma} [Surat al-Hijr: 9] Kubanga mazima yyo kkulaani ey'ekitiibwa ky'ekitabo kya Allah ekyasembayo eri abantu era nnabi we Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere kuyye y'owenkomerero

mu babaka , era eddiini Busiraamu y'eddiini Allah
gy'eyasiimira abantu okutuusa ku lunaku
lw'enkomerero, yagamba [Allah] owa waggulu

(إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ)

{Mazima eddiini entuufu mu maaso ga Allah
busiraamu} [Surat Al-Imraan: 19].

Era ebitabo ebyava mu Ggulu ebyo Allah owa
waggulu byeyayogerako mu kitabo kye byebino:

Kulaani ey'ekitiibwa: Allah yagissa ku nabbi we
Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere ku yye.

Tawraati: Allah yagissa ku nnabbi we Muusa
emirembe gibeere ku yye.

Injil: Allah yagissa ku nnabbi we Isa emirembe
gibeere ku yye.

Zabuur: Allah yagissa ku nnabbi we Daawuud
emirembe gibeere ku yye.

Suhuf ya Ibrahim: Allah yagissa ku nnabbi we
Ibrahim emirembe gibeere ku yye.

Empagi eyookuna: Okukkiririza mu babaka.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

(وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ)

{Era mazima Twatumanga mu buli kibiina
omubaka (abalagire nti:) Musinze Katonda, mwewale
(okusinza) ab'obulimba} [Surat al-Nahli: 36].

Okukakasa okunywevu nti mazima Allah owa waggulu yatuma mu buli kibiina omubaka abakoowoole okudda eri okusinza Allah yekka nga tewali kimugattibwako, n'okuwakanya byonna ebisinzibwa ebitali yye [Allah] owa waggulu.

Era mazima bonna [ababaka] bantu, basajja, baddu ba Allah, era mazima bbo boogera mazima era bakakasibwa byeboogera, batya Allah, beesigwa, balunnamya era balunnamu, Allah yabawagira n'obubonero obukakasa amazima gaabwe, era mazima bbo baatuusa buli Allah kyeyabatuma nakyo, era mazima bbo bonna baali ku mazima ameeyolefu, era ku bulunnamu obunyonyofu.

Era okukoowoola kwabwe kwakwatagana okuva ku yasooka okutuuka ku yasembayo mu kikolo ky'eddiini n'ensibuko yaabwo, era nga nakyo kwekwawula Allah ow'amaanyi ow'ekitiibwa mu kusinza, era n'okulekayo okumugattako.

Empagi eyookutaano: okukkikiriza mu lunaku lw'enkomerero.

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا﴾

{Katonda asinzibwa ye Allah. Teriiyo kusinza kirala okujjako Yye . Awatali kuwannaanya mwenna wa kubakung'aanyiza wamu okutuusa ku lunaku lw'enkomerero olutabuusibwabuusibwa [kujja kwa lwo]. ani asinga okwogera amazima mu bigambo okusinga Allah?} [Suratu Nisaa: 87]

Okukakasa okunywevu ku buli kikwata ku lunaku lw'enkomerero, mwebyo omulezi waffe ow'amaanyi era ow'ekitiibwa byeyatutegeezaako mu kitabo kye eky'ekitiibwa, oba nnabbi waffe Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere ku yye byeyatubuulirako, nga okufa kw'omuntu n'okuzuukira n'obulamu oluvannyuma lw'okufa, n'okuwolereza, ne minzaani, n'okubalibwa, n'ejjana n' omuliro, n'ebitali ebyo ebirina akakwate n'olunaku lw'enkomerero.

Empagi eyoomukaaga: okukkiriza okugera, okulungi kwakwo n'okubi kwakwo

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

{Mazima ffe buli kintu twakitonda mu ngeri nga bwe kisaana okuba.} [Suratul Qamar: 49]

Okukkiriza nti mazima buli kituuka ku bitonde mu bibeerawo mu nsi muno; bibeerawo n'okumanya kwa Allah n'okugera kwe eyayawukana era owa waggulu,

era [bibeerawo] na kutambuza kwe nsonga yekka awatali kimugattibwako, era nti mazima okugera kuno kwonna kwali kuwandiike nga omuntu tannatondebwa, era mazima omuntu alina okwagala n'okusalawo, era mazima yye [omuntu] ekituufu y'akola ebikolwaabye; naye ebyo byonna tebisukka kumanya kwa Allah na kwagala kwe.

Kale okukkiririza mu kugera kuyimirawo ku mitendera ena, gyegino:

Ogusooka: okukkiririza mu kumanya kwa Allah okubuna era okumalayo

Ogwokubiri: okukkiririza mu kuwandiika kwa Allah [kweyawandiika] buli kyakubaawo okutuusa ku lunaku lw'enkomerero.

Ogwokusatu: okukkiririza mu kwagala kwa Allah okubeerawo n'obusobozi bwe obujjuvu, era buli kyayagala kiba, na buli kyatayagadde tekiba.

Ogwokuna: okukkiririza nti mazima Allah ye mutonzi wa buli kimu, tewali kimugattibwako mu kutonda kwe.

Njiga bwebafuna wuzu

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

{Mazima Katonda Ayagala abeenenya, era ayagala abeetukuza.} [Suratul Baqara: 222].

Yagamba -okusaasira n'emirembe bibeere kuyye- :

قال صلى الله عليه وسلم "من تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لَا يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ"

(funa wuzu nga bwengifunye).

Mu biraga obukulu bw'esswala, kwekuba nti mazima Allah yateekawo okwetukuza olubereberye lwayo, era naakufuula akakwakkulizo k'obutuufu bwayo, nabwekityo ky'ekisumuluzo ky'esswala, era okufumiitiriza ku bukulu bwayo, kufuula omutima okuba nga guwankawanka okuyimirizaawo esswala, Yagamba -okusaasira n'emirembe bibeere kuye- :

(الطهور شطر الإيمان.. والصلاة نور).

(okwetukuza kitundu kyabukkiriza... ate yyo esswala kitangaala)

Era nagamba -okusaasira n'emirembe bibeere kuyye- :

(من تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهِ).

(yenna afuna wuzu naajifuna bulungi, ebyonoono bye bifulumu mu mubiri gwe).

Kale omuddu ayolekera mu maaso g'Omulezi we nga mutukuvu olwetukuza olw'ebikolwa n'okufuna wuzu, n'olwomu mutima nga atuukiriza okusinza kuno, kulwa Allah owa waggulu, ng'agoberera

okulunganyama kwa nnabbi okusaasira n'emirembe bibeere ku yye.

[Ebikolwa] ebifuula wuzu ey'obuwaze (nga tonnaba bbikola):

1- Esswala yonna, ssisonga ya tteeka oba ya kyeyagalire.

2- Okwetoolola Kaaba.

3- Okukwata ku Kulaani.

Nfuna wuzu era naaba nga nkozesa amazzi amatukuvu:

Amazzi amatukuvu ge: mazzi gonna agasse okuva waggulu oba agafubutuse mu ttaka negasigala ku butonde bwago, newatabaawo kikyuka ku bitendo byago ebisatu, era nga nabyo: y'elangi n'empooma n'olusu: n'ekintu kyonna mu bintu ebiggyisaawo obutukuvu bw'amazzi.

Njiga bwebafuna wuzu

'sitepu' 1: 'enniya' era nga ebeera mu mutima, era amakulu g'enniya: kwekumalirira kw'omutima okuteeka mu nkola okusinza olw'okusembera eri Allah owa waggulu.

'sitepu' 2: okunaaba ebibatu byombi.

'sitepu' 3: Okunyumunguza mu kamwa.

Okunyumunguza mu kamwa, kwe: kuteeka amazzi mu kamwa n'okugakyusizakyusizaamu, oluvannyuma negawandulwa.

‘siteepu’ 4: okufeesafeesa amazzi mu nyindo, okufeesafeesa amazzi mu nyindo: kwekusika amazzi n'omukka okutuuka ennyindo gy'ekoma.

Ate okunyiza: kwekufulumya n'omukka ebiri mu nyindo nga eminyira n'ebirala.

‘siteepu’ 5: okunaaba ekyenyi.

Obwennyini bw'ekyenyi:

Ekyenyi: kyekyolekezebwa nakyo.

Era nga ekkomo lyakyo mu bugazi: kuva ku kutu okutuuka ku kutu.

Era ekkomo lyakyo mu buwanvu: wakati w'obumerero bw'enviiri z'omutwe obwaabulijjo, okutuuka ku nkomerero y'akalevu.

Okunaaba ekyenyi kuzingiramu buli ekirimu ng'obuviiri obutonotono, nabwekityo akafo akali mu maaso g'okutu ne kakoba.

Akafo akali mu maaso g'okutu keeko: akali wakati wa kakoba n'enniiga y'okutu.

Ate kakoba z': enviiri eziri ku ggumba erisoolooba, eriteebedde mu katuli k'okutu akagenda ppaka mu

mutwe munda, n'okukka wansi okutuuka ku nnamulagaya w'okutu.

Era nabwekityo okunaaba ekyenyi kutwaliramu enviiri ennyingi zonna ez'ekirevu n'ezo eziwanvuwa okuva ku kkyo.

'siteepu' 6: okunaaba emikono gyombi okutandikira waggulu w'engalo okutuuka ku bukokola.

Era obukokola buyingira mu kunaaba kw'emikono okwetteeka.

'siteepu' 7: okusiimuula omutwe gwonna n'emikono ebiri, wamu n'amatu gombi omulundi gumu.

atandikira mu bwenyi bw'omutwe [webukoma] n'asiimula okutuusa enkoto, oluvannyuma n'akommyawo.

era ayingiza engalo ze eza nvamumba mu matuuge.

era ayingiza engalo ze eza nvamumba mu matuu'ge, n'ayawula ebigalo bi kyalakisajja byo naabiyisa kungulu kw'amatuuge; bwatyo naabeera nga asiimudde kungulu kw'okutu ne munda mwakwo.

'siteepu' 8: okunaaba ebigere ng'atandikira ku bugere okutuusa ku bukongovule, emirundi esatu, era obukongovule buyingira mu kunaaba kw'ebigere okwetteeka.

Obukongovule ge: magumba abiri agasoolooba wansi w'entumbwe.

‘Wuzu’ eyonooneka n'ebintu bino:

1. Ekiva mu makubo abiri ng'omusulo, n'obubi, n'omukka, n'amazzi agazaala, n'amazzi ag'obwagazi.

2. Okuggwebwako kw'amagezi n'otulo otungi, oba okuzirika, oba okutamiira, oba okugwa eddalu.

3. Buli ekifuula okunaaba okw'obuwaze, nga okufuna ‘janaba’ [era nga kwekuvaamu amazzi agazaala oba okuva mu nsonga z'abafumbo], n'omukyala okuva mu nsonga zaabwe ez'omwezi, n'omukyala okulekeraawo okuvaamu omusaayi oluvannyuma lw'okuzaala.

Omuntu bwamaliriza ekyetaago kye, kimukakatako okujjawo obucaafu, gamba nga n'amazzi amatukuvu era ng'ekyo ky'ekisinga, oba n'ekitali mazzi matukuvu mw'ebyo ebijjawo obucaafu; nga amafuunfugu n'empapula n'obugoye n'ebiringa ebyo, ekyo nga kirina okubeera mu nsangula ssatu ezitukuza n'okusingawo, era nga ekikozesebwa kitukuvu ate nga kiri mu bikkirizibwa.

Okusiiga ku 'khuffu' ne sitookisi

Mu mbeera ng'omuntu ayambadde khuffu oba sitookisi, asobola okuzisiimuulako zombi naateetaaga kunaaza bigere byombi, kubukwakkulizo buno:

1. Okubeera nga okuzaambala kwabadde luvannyuma lwa kwetukuza okujjuvu okw'ekizuusi ekitono oba ekizuusi ekinene, nga ebigere byanaaziddwa mukwo.

2. Okubeera nga zombi ntukuvu ssi ncaafu.

3. Okubeera nga okusiiga kuli mu bbanga eryakugerekerwa.

4. Okubeera nga zaafunibwa mu makubo matuufu, nezitaba nzibe yadde ennyage.

Khuffu ze: zambalwa mu bigere nga zaamaliba amawewufu n'ekigefaanaanyiriza, era n'ekiringa zzo: z'engatto ezibikka ebigere byombi.

Sitookisi z'ezo: omuntu zaayaambala mu bigere bye nga zaalugoye n'ekirwefaanaanyiriza, era n'ekiringa zzo ky'ekiyitibwa 'Shurraab'.

Ekigendererwa mu kuteekebwawo kw'okusiimuula ku khuffu:

ekigendererwa mu kusiiga ku khuffu kwanguyiriza n'okuwewulira abasiraamu, abo abakaluubirizibwa okujjamu khuffu oba sitookisi banaabe ebigere,

naddala mu biseera eby'obutiti n'obunnyogovu obungi,
ne mu ssafaali.

Ebbanga ly'okusiiga:

atali mutambuze: misana na kiro (essaawa 24)

Omutambuze: ennaku ssatu n'ebiro byazo (essaawa
72).

Okubala obudde bw'okusiiga kutandiikira ku
lusiimuula olusooka ku khuffu oba sitookisi
oluvannyuma lw'okufuna ekizuusi. [amakulu:
okuggwebwako wuzu]

Engeri okusiiga ku khuffu oba sitookisi
gyekukolebwamu:

1. Ebibatu byombi bitobezebwa.
2. Ekibatu kiyisibwa kungulu kw'ekigere (okuva ku
bugere ppaka ku ntandikwa y'entumbwe).
3. Ekigere ekya ddyo kisiimuulwa na mukono gwa
ddyo, n'ekigere ekya kkono na mukono gwa kkono.

Ebyonoona okusiimuula:

Ebifuula okunaaba okw'obuwaze

Okuggwaako kw'obudde bw'okusiimuula

Okunaaba

Ssinga omusajja oba omukyala yeetaba mu nsonga
z'abafumbo nebwaba tavuddeemu mazzi gazaala, oba
nebavaamu amazzi agazaala nga gasinziira ku bwagazi

nga tebeebase, oba negabavaamu nga beebase; kikakata ku bombi okunaaba, basobole okuyimirizaawo esswala oba ekyo ekyetaagisa okumala okwetukuza.

Engeri y'okunaaba eri bweti:

Omusiraamu okubunyisa omubiri gwe gwonna amazzi mu ngeri yonna, era ekyo nga kiiyingiramu okunyumunguza mu kamwa n'okufeesafeesa amazzi mu nnyindo, era bwaba abunyisizza omubiri gwe amazzi; ekizuusi ekinene kimuvaako, era okutukula kwe nekujjula.

Alina 'janaba' aziyizibwa okukola bino okutuusa nga anaabye:

01 Okusaala.

02 Okwetoloola Kaaba.

03 Okulwa mu muzikiti, naye nga akkirizibwa okusalamu busazi nga taluddeemu.

04 Okukwata ku Kulaani.

05 Okusoma Kulaani.

'Okutayammama' [okwetukuza n'ettaka]

Omusiraamu bwatafuna mazzi geyeetukuza nago, oba naatasobola kukozeza mazzi olw'obulwadde n'ekibufaanana, ate n'atya obudde bw'esswala okumuyitako, mazima atayammama n'ettaka.

Era engeri yaakwo kwekukuba n'ebibatu bye byombi [ku ttaka] olukuba lumu, oluvannyuma naasiiga nabyo ekyenyi kye ne [kungulu kw'] ebibatu bye kwokka. Era ettaka liriko akakwakkulizo k'okuba nga lituvu.

‘Okutayammama’ kwonooneka n'ebintu bino:

1- Okutayammama kwonooneka n'ebyo ebyonoono wuzu.

2- Amazzi bwegafunika nga ‘ibaada’ [okusinza] gyetuba tutayammamidde tennatandikibwako.

Njiga okusaala

Allah yalaalika ku musiraamu mu kiro n'emisana esswala ttaano, era nga nazo ze: Fajr ne Dhuhr ne Aswr ne Maghrib ne Isha.

Netegekera esswala

Obudde bw'esswala bwebutuuka omusiraamu yeetukuza okuva eri kizuusi ekitono n'ekizuusi ekinene bwaba nga yafunye ekizuusi ekinene.

Ekizuusi ekinene ky': ekikakasa ku musiraamu okunaaba.

Ekizuusi ekitono ky': ekikakasa ku musiraamu okufuna wuzu.

Omusiraamu asaalira mu ngoye entukuvu mu kifo ekitukuvu awatali bicaafu, nga abisse obwerere bwe.

Omusiraamu yeewunda n'engoye ezigwanidde mu kiseera ky'esswala era n'abikka nazo omubiri gwe, era tekikkirizibwa ku musajja mu swala, kulaga kintu kyonna kw'ebyo ebiri wakati w'ekkundi n'amaviivi.

Kikakata ku mukyala okubikka omubiri gwe gwonna mu swala, okujjako ekyenyi n'ebibatu byombi.

Omusiraamu tayogerera mu swala bigambo bitali ebyo ebigyeyawulidde, era asirika n'awuliriza imamu, era tamagamaga mu swala ye, era nebwaremererwa okukwata ebigambo ebyeyawulidde esswala; ayogera ku Allah [nga amutendereza] n'amusuuta okutuusa lw'amaliriza esswala, era kimukakatako okwanguwa okuyiga esswala n'ebigambo byayo.

Omanyi butya bwebasaala?

Omutendera 1: Okumalirira kw'[esswala] eyetteeka eyo gyenjagala okutuukiriza, era ekifo kyakwo mutima.

Bwemmala okufuna wuzu, njolekera 'ekibula' [ewatunulwa nga omuntu asaala, era nga lwe ludda awali kaaba], era nensaala nga nyimiridde bwemba nga nkisobola.

Omutendera 2: Nsitula ebibatu byange okuteebagana n'ebibegaabega n'enjamba: (Allahu akbar) nga mmaliridde okuyingira mu swala.

Omutendera 3: Nsoma edduwa eggulawo esswala mw'ezo ezaayigirizibwa, era muzo by'ebigambo:

(سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ).
(Subhaanak' Allahumma wa bihamdika, wa tabaaraka'smuka, wa ta'aalaa jadduka, wa laa ilaaha ghayruka).

Omutendera 4: Neewogoma eri Allah okuva eri sitaani eyakolimirwa n'enjamba:

(أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ).
(a'udhu billahi min ash-shaytanir-rajim)

Omutendera 5: Nsoma Surat al'faatih mu buli 'raaka', era nga nayo ye:

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (1) الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (2) الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ (3) مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (4) إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ (5) اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (6) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (7)).

bismillahi rrahmaani rrahiim
Alhamdu lillaahi rabbil aalamiin
Arrahmaani rrahiim
Maaliki yawmi ddiin
Iyyaaka na-abudu wa-iyyaaka nasta-ein
Ihdina sswiraatwal mustaqiim
swiraatwa lladhiina an'amta alayhim ghayril
maghdhuubi alayhim wala ddhwaaaaliin

Nsoma oluvannyuma lwa al'faatihā ekiba kinnyanguyidde mu Kulaani mu laaka esooka n'eyookubiri zokka mu buli swala, era ekyo ssi kyatteeka naye mu kukikola mulimu empeera nnene.

Omutendera 6: njamba: (Allahu akbar) oluvannyuma nenkutama okutuusa omugongo gwange lwegutereera, nga n'ebibatu byange biri ku maviivii gange, nga ennwe zeetadde [mulimu amabanga wakati wa zo], oluvannyuma nenjamba (awo) mu kukutama: (Subhaana rabbiyal adhwiiim).

Omutendera 7: Nsituka okuva mu kukutama nga njamba: (Sami'a Llaahu liman hamidah) nga nsitudde ebibatu byange okuteebagana n'ebibegaabega, era omubiri gwange bwegutereera nga nyimiridde, njamba: (Rabbanaa walakal hamd).

Omutendera 8: njamba: (Allahu akbar) nenvunnama ku bibatu byombi n'amaviivi gombi n'ebigere byombi n'ekyenyezi n'ennyindo, era nenjamba mu kuvunnama kwange: (Subhaana rabbiyal A'ala).

Omutendera 9: njamba: (Allahu akbar) nenvaayo mu kuvunnama okutuusa lwentereera omugongo, nga ntudde ku kigere ekya kkono, era nga nsimbye ekigere ekya ddyo, era nenjamba: (Rabbi ghfirlii).

Omutendera 10: ngamba: (Allahu akbar) era nenvunnama omulundi omulala okufaanana oluvunnama olwasoose.

Omutendera 11: Nvaayo mu kuvunnama nga ngamba: (Allahu akbar) okutuusa lwentereera nga nyimiridde, era nenkola mu laaka z'esswala ezisigadde nga bwenkoze mu laaka esooka.

Oluvannyuma lw'eraaka eyookubiri mu swala eya Dhuhur ne Aswr ne Maghrib ne Isha, ntuula nsome tashahhud [Tahiyyaatu] esooka, era nga nayo yeeno:

(التحيات لله والصلوات والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله)

(At-tahiyyaatu Lillaahi wa-sswalawaatu wa't-tayyibaatu, as-salaamu 'alayka ayyuha'n-Nabiyyu wa rahmatu -Llaahi wa barakaatuh. As-salaamu 'alayna wa 'alaa 'ibaadi Llaahi sswaalihii. ash'hadu allaa ilahaa illa Llaah wa ash'hadu anna muhammadan 'abduhu wa rasuuluh.) Oluvannyuma nyimirira okuleeta laaka eyookusatu.

Oluvannyuma lw'eraaka esembayo mu buli swala, ntuula nsome tashahhud [Tahiyyaatu] esembayo, era nga nayo yeeno:

(التحيات لله والصلوات والطيبات، السلام عليك أيها النبي ورحمة الله وبركاته، السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله، اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم)

و على آل إبراهيم، إنك حميد مجيد. اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد، كما
باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم، إنك حميد مجيد)

(At-tahiyyaatu Lillaahi wa-sswalawaatu wa't-
tayiibaatu, as-salaamu 'alayka ayyuha'n-Nabiyyu wa
rahmatu -Llaaahi wa barakaatuh. As-salaamu 'alayna
wa 'alaa 'ibaadi Llaahi sswaalihiin. ash'hadu allaa
ilahaa illa Llaah wa ash'hadu anna muhammadan
'abduhu wa rasuluh. Allaahumma swalli alaa
Muhammad wa alaa aali Muhammad, kamaa swallayta
alaa Ibrahiima wa alaa aali Ibrahiima, innaka hamiidun
mmajiid. Allahumma baarik alaa Muhammad wa alaa
aali Muhammad, kamaa baarakta alaa Ibrahiima wa
alaa aali Ibrahiima, innaka hamiidu mmajiid)

Omutendera 12: Oluvannyuma lw'ekyo ntoola
ssalaamu ku ddyo kwange nenjamba: (Assalaamu
alaykum warahmatu Llaah) era nentoola ne ssalaamu
ku kkono kwange nenjamba: (Assalaamu alaykum
warahmatu Llaah) nga mmaliridde okufuluma mu
swala, era neembeera bwentyo nga ntuukirizza
esswala.

Enneebikkirira y'omukyala omusiraamu

Yagamba [Allah] owa waggulu:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ
جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

{Owange ggwe Nabbi gamba bakyala bo ne bawala
bo ne bakyala b'abakkiriza beebikkirire nga ebikaaya

byabwe, ekyo kye kyanguya okubamanya (nti ba kitiibwa era ba nsa) nebatanakuwazibwa. Bulijjo Katonda muyitirivu wa kusonyiwa era muyitirivu wa kusaasira} [Surat Al-ahzaab: 59].

okwebikkirira n'okubikka obwerere bwe n'omubiri gwe gwonna okuva eri abasajja ab'ebbali ku yye, n'ennyambala emanyikiddwa mu ggwanga lye, era takkirizibwa kwejjako kikaaya kye okujjako mu maaso ga bbaawe oba abamuzira, era nga nabo: beebo omukyala omusiraamu baatakkirizibwa kufumbirwa lubeerera, era beeba: (taata n'abamuzaala, n'omutabani ne baazaala, ne baganda ba taata (oba bataata abato), ne bannyina ba maama (oba ba kojja), ne mwannyina, ne mutabani wa muganda we, ne mutabani wa mwannyina, ne bba wa maama, ne ssezaala, awamu n'abamuzaala, ne mutabani wa bba wamu ne baazaala, ne mwannyina mu kuyonka, ne bba w'eyamuyonsa, era okuyonsa kuziza nga ekyo oluganda olw'omusaayi kyeluziza)

Era omukyala omusiraamu yeegendereza mu nnyambala ye amateeka agawerako:

Ekiisooka: okubuna [okubikka] omubiri gwonna.

Ekyokubiri: obutabeera mwebyo ebyambalwa omukyala olw'okwewuunda

Ekyokusatu: obutabeera lutangaavu nga lulaga omubiri gwe.

Ekyokuna: okubeera nga lugazi nga teremukwata kubaako kyerugeza ku mubiri gwe [nga bwekyakula].

Ekyokutaano: okubeera nga teruriimu kalifuuwa

Ekyomukaaga: obutafaanana byambalo by'abasajja.

Ekyomusanvu: obutafaanana byambalo by'abakyala abatali basiraamu mu kusinza kwabwe n'emikolo gyabwe egy'okusanyuka.

Mu bitendo by'omukkiriza

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

{Mazima abakkiriza [abaddala], beebo nga buli Katonda lwayogerwako, emyoyo gy'abwe gitya, era bwe basomerwa ebigambo bye, kibongera obukkiriza, era nga beesiga mukama waabwe}. [Suratul Anfaal: 2]

- Ayogera mazima mu mbooji ze era talimba.
- Atuukiriza omukago n'endagaano.
- Tayonoona bwewabaawo obutakkaanya.
- Akuuma [era atuukiriza] obwesigwa.
- Ayagaliza muganda we omusiraamu ekyo kyeyeeyagaliza.
- Mugabi.

- Alongoosa eri abantu.
- Ayunga oluganda.
- Asiima okugera kwa Allah era n'amwebaza mu mbeera y'obwangu era n'aguminkiriza mu mbeera y'obuzibu.
- Atendebwa n'ensonyi.
- Asaasira ebitonde.
- Omutima gwe teguliimu nge era n'ebiyungo bye tebirina gwe bituusaako bulabe.
- Asonyiwa abantu.
- Talya nfissi(riba) era tagyenyigiramu.
- Tayenda.
- Tanywa mwenge.
- Ayisa bulungi baliraanwa be.
- Talyazaamanya era takumpanya.
- Tabba era tapalappalanya.
- Ayisa bulungi abazadde, nebwebaba ssi basiraamu, era abagondera mu mbeera ezaabulijjo ezimanyiddwa.
- Alera abaana be n'empisa ennungi, era abalagira amateeka g'eddiini, era abaziyiza empisa embi n'ebyonoono.
- Takola byefaanaanyiriza bikolwa by'abatali basiraamu mwebyo ebibeeyawulidde mu ddiini

zaabwe oba embeera zaabulijjo ezaafuuka nga zibeeyawulidde era nga kabonero kwebabategeerera.

Okwesiima kwange kuli mu ddiini ya busiraamu

Yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

Omuntu akola obulungi, k'abe musajja oba mukazi, nga naye mukkiriza, tugenda kumuwangaliza ddala mu bulamu obulungi era tugenda kubasasulira ddala empeera yaabwe (ku nkomerero) nga baweebwa ekisinga obulungi ku lw'ebyo bye baakolanga.} [Surat al-Nahli: 97].

Mu bisinga okuyingiza essanyu n'obwanjulukufu n'okwesiima mu mutima gw'omusiraamu; kwekuyungagana okutereevu (direct contact) n'Omulezi we awatali kayungirizi mu balamu, yadde abafu, oba amasanamu. Era Allah owa waggulu yagamba mu kitabo kye eky'ekitiibwa nti mazima yye ali kumpi n'abaddu be lubeerera, abawulira era n'ayanukula okusaba kwabwe, nga bweyagamba [Allah] eyayawukana:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾

{Abaddu bange bwe baba bakumbuuzizzaako [bagambe nti] mazima ndi kumpi [nnyo nabo], nnyanukula okusaba kw'omusabi wonna wansabira. Wabula bateekwa bannyanukule (nga bagondera amateeka gange) era banzikirize balyoke batuuke ku bulungamu.} [Suratul Baqara: 186] Era yatulagira [Allah] eyayawukana okumusaba, era n'afuula ensonga eyo [ey'okumusaba] nga kimu ku nsiinza enkulu ezo omusiraamu z'asembera nazo eri omulezi we, nga bweyagamba [Allah] ow'amaanyi era ow'ekitiibwa:

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾

(era omulezi wammwe yagamba: Munsabe nja kubaanukula.) [Suratu Ghaafir: 60] Kale omusiraamu omulongoofu lubeerera aba mwetaavu eri omulezi we, era lubeerera aba ateeka okusaba kwe mu maaso ge, era abeera asembera gyali n'okusinza okulungi.

Era Allah owa waggulu yatuteeka mu nsi muno lwa kigendererwa ekikulu, era teyatutonda awatali mulamwa; era kyekyokumusinja yekka awatali kumugattako, era naatuteerawo eddiini ey'obwakatonda enzijuva eteekateeka ensonga z'obulamu bwaffe zonna ez'obwa ssekinnoomu n'ezaawamu, era naakuuma ne ssemateeka ono

omwenkanya ebiteebeereka by'obulamu, era nga nabyo yeddiini yaffe, n'emyoyo gyaffe, n'ebitiibwa byaffe, n'amagezi gaffe, n'emmaali yaffe, era yenna awangaala nga agoberera amateeka g'eddiini, nga yeewala ebyaziyizibwa, abeera akuumye ebiteebeereka bino, era awangaala musiimu nga mutebenkevu mu bulamu bwe awatali kubuusabuusa.

Okuyungagana kw'omusiraamu n'Omulezi we kwa munda nyo! Kuleeta obutebenkevu n'emirembe mu mwoyo, n'okuwulira obukkakkamu n'obukuumi n'essanyu, n'okuwulira (feeling) okubaawo kw'omulezi eyayitirira ekitiibwa, n'okufaayo kwe n'omukwano gwe eri omuddu we omukkiriza, yagamba [Allah] owa waggulu:

﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾

{Katonda Ye Nnannyini kweyimirira nsonga z'abakkiriza era Ye mudduukirize waabwe! Abaggya mu bizikiza n'abatwala mukitangaala.} [Surat al-Baqara: 257].

Okuyungagana kuno okw'amaanyi, mbeera ekwata mu mwoyo ereetera omuntu okunyumirwa okusinza omusaasizi [Allah], n'okuyaayaanira okumusisinkana, era n'esitula omutima gwe ppaka mu ggulu

ly'okwesiima, ng'awulira obuwoomerevu
bw'obukkiriza.

Obuwoomerevu obwo obutasobola kunnyonyolwa
buwoomi bwabwo okuggyako oyo eyabukombako nga
akola emirimu emirungi n'okwewala ebikyamu,
kyekyo lwaki nnabbi Muhammad okusaasira
n'emirembe bibeere ku yye agamba:

(ذاق طعم الإيمان من رضي بالله رباً وبالإسلام ديناً وبمحمد رسولاً).
(akombye ku buwoomu bw'obukkiriza oyo eyasiima
Allah okuba omulezi [we], n'Obusiraamu okuba
eddiini [ye], ne Muhammad okuba omubaka [we]).

Ddala omuntu bwawulira okubeera kwe olubeerera
mu maaso g'omutonzi we, n'amumanya n'amannya ge
n'ebitendo bye ebirungi, era n'amusinza nga ali nga
amulaba, era n'aluubirira [kusiima kwa] Allah mu
kusinza kwe, era naatanoonya mu kusinza kwe kitali
Allah eyayitirira ekitiibwa, awangaala obulamu
obulungi obw'essanyu ku nsi, n'okufundikira okulungi
ku nkomerero.

Gw'ate n'ebizibu ebituuka ku mukkiriza mu nsi, era
mazima olubabu lwabyo luvaawo n'obunnyogovu
bw'okukakasa [Allah], n'okusiima okugera kwa Allah
owa waggulu, n'okumutendereza ku buli kugera kwe
kwonna, okulungi kwakwo n'okubi kwakwo, era
n'okusiima okujjuvu ku kwo.

Era mwebyo omusiraamu byasaanye okussaako essira, okwesiima kwe n'obutebenkevu bwe byeyongere obungi, kwekwogera kwe ennyo ku Allah owa waggulu, n'okusoma kwe Kulaani ey'ekitiibwa, nga bweyagamba [Allah] owa waggulu:

(الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ)

{Abo abakkiriza era nga gifuna obutebenkevu emitima gyabwe olw'okwogera ku Katonda. Abange mazima ku lw'okwogera ku katonda emitima gitebenkera.} [Surat al-Ra'ad: 28] Era omusiraamu buli okwogera kwe ku Allah bwe kweyongera, n'okusoma kwe Kulaani, okuyungagana kwe ne Allah owa waggulu kweyongera, omwoyo gwe negutukula, n'obukkiriza bwe ne buba bwamaanyi.

Nabwekityo kigwana omusiraamu okufaayo okuyiga ensonga z'eddiini ye okuva mu nsibuko entuufu; asobole okusinza Allah owa waggulu nga asinziira ku kumanya, kubanga yagamba nnabbi okusaasira n'emirembe bibeere ku yye:

(طلب العلم فريضة على كل مسلم)،

(okunoonya okumanya kyatteeka ku buli musiraamu), era abeere nga yeewaayo era nga agoberera amateeka ga Allah owa waggulu oyo eyamutonda, ssi nsonga ategedde ekigendererwa mugo oba tategedde, kubanga

yagamba [Allah] owa waggulu mu kitabo kye eky'ekitiibwa:

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا﴾

{Era tekigwana eri omukkiriza omwami wadde omukkiriza omukyala bw'Aba nga Katonda n'omubaka we basazeewo ensonga yonna, okubeera ne babanga bbo ate basiimayo ekirala eky'okukola mu nsonga zabwe [ekitali katonda n'omubaka we kye basazeewo]. Era oyo ajeemera Katonda n'omubaka we mazima aba abuze olubula olweyolefu.} [Suratul Ahzaab: 36].

era okusaasira n'emirembe bibeere ku nnabbi Muhammad, ne ku bantu b'ennyumba ye ne ba 'Sswahaaba' be bonna

Biweddeyo

Emiramwa gy'ekitabo

Ennamba

Omutwe

Omuko

Okuddayo kuddiba ly'ekitabo

Genda ku miramwa egiri mu kitabo

Gabana naffe by'olabye mu kitabo

Osabibwa

okulambula

ekibanja

kyokumutimbagano

Ekitabo ekiggulwa ku ssimu
Nyiga ogende kumulamwa
Nyiga ku kukifaananyi osobole okudda ku ddiba
Sikaaninga bbakkoodi
okwolesa okw'okuyiga (mu pawa point)
Ebikolebwa mu puloojekiti
Kitabo ekyafulumizibwa mu kyapa
Kitabo kya ku ssimu
Ekibanja ku mutimbagano
okwolesa nga okozesa enkola ya pawa point
Ekitabo ekyeyawulidde ssimu eza seereza(smart
phones)

الفهرس

[Ekitabo] ekifunze ekigasa omusiraamu omupya	2
Ennyanjula	2
Katonda wange ye Allah:.....	4
Nnabbi wange [ye] Muhammad okusaasira n'emirembe bibeere ku yye:.....	7
Kulaani ey'ekitiibwa bigambo bya Mulezi wange	9
Manya empagi z'obusiraamu	10
Manya empagi z'obusiraamu	15
Njiga bwebafuna wuzu	24
Okusiiga ku 'khuffu' ne sitookisi	30
Okunaaba	31
'Okutayammama' [okwetukuza n'ettaka]	32
Njiga okusaala	33
Enneebikkirira y'omukyala omusiraamu	38
Okwesiima kwange kuli mu ddiini ya busiraamu.....	42